

MOȘTENIREA DE LA SOCI

☞ Colonel Francisco STOICA

S-au spus multe despre Summitul NATO de la București. Punctele de vedere au dat savoarea acelor zile, ne-am pus întrebări, am încercat să ne dăm chiar singuri răspunsuri alunecând pe serpentinele informațiilor. Am trăit parcă altfel printre imaginile date de televiziuni. Personalități ale lumii au rămas în mintea noastră așa cum le-am văzut în capitala României.

Momente unice, comportamente și reacții, sentimente amestecate. Am avut, fără doar și poate, cele mai tari zile postdecembriste, o istorie condensată, un adevărat război, putem spune al treilea, rezolvat prin lecții de democrație și comunicare, și de ce nu, prin *Moștenirea de la Soci*. Președinții SUA și Rusiei au semnat acolo un protocol, aflându-se, ambii, la final de mandat. Au lăsat ca zestre, celor ce vor prelua conducerea, o stare de fapt controlabilă.

Pe timpul summitului am avut impresia că demodata demonstrație de forță, atât de necesară în alte vremuri cu diferite ocazii, nu ar mai fi avut acum nicio valoare. Scrâșnetul șenilat, fâșâitul de rachetă sau decolarea pe

verticală nu ar mai fi făcut impresie. Lupta s-a dus cu alte arme, subtile, elegante. Nu s-a făcut economie la gesturile de curtoazie, la zâmbetele mai mult sau mai puțin profesionale, de pe poziții egale.

Nu a stat nimeni pe podium. Actul democratic a funcționat la vedere, Grecia a spus *nu* pentru Macedonia, toată lumea a fost de acord cu acest lucru până la rezolvarea problemelor dintre cele două țări. Nu a dat nimeni cu pumnul în masă. SUA, deși o putere recunoscută, a câștigat în imagine, lăsând clar să se înțeleagă că nu conduce Alianța, așa cum o acuzau unii, și s-a supus hotărârii luate la masa tratativelor.

Președintele Bush a fost trimis chiar de presa de peste ocean pe lista celor învinși, înainte de sosirea lui Putin. Probabil o grabă jurnalistică... Nu cred însă că la București s-a făcut ceva la întâmplare. Sunt convins că la un asemenea nivel fiecare pas este bine calculat, fiecare cuvânt ales cu grijă înainte de a fi spus. Din aceste motive tind să cred că la acest summit nu au existat învinși. Chiar dacă Georgia și Ucraina au rămas în sfera de influență a Rusiei, a fost o tatonare a terenului. S-a văzut clar care este prețul respectării zonelor de interes și ce înseamnă comunicarea fără zăngănit de arme.

Mi-a trecut în acele zile prin minte, cum ar fi fost dacă s-ar fi organizat o consfătuire și cu reprezentanții... teroriștilor. Să fie întrebați ce vor. Până când și din ce cauze este nevoie ca atâtea forțe să fie puse în mișcare, de ce trebuie să moară oameni nevinovați.

Oricum, summitul ne-a lăsat să înțelegem că politicul din Alianță respectă regulile jocului. Că este foarte atent atunci când este vorba de decizii. Acest lucru nu poate decât să ne liniștească pe noi, militarii aflați sub umbrela NATO.

Inter arma silent musae?

O CULTURĂ STRATEGICĂ (2)

☞ General de brigadă (r) dr. Gheorghe VĂDUVA

Nu există cultură, acolo unde nu există valoare. Nu există valoare, acolo unde nu există durată. Și nu există durată, acolo unde nu există acțiune, efort, planificare, muncă, gândire și capacitate de cunoaștere. De valoare putem vorbi doar în planul cunoașterii. Ea este un efect cognoscibil, care rezistă sub semnul duratei. Efectul acelei sau acelor acțiuni care proiectează, edifică și certifică. Oamenii gândesc totdeauna ce fac. Chiar și atunci când nu gândesc matur, tot gândesc. Insuficient sau imatur. Înaintea acțiunii umane, se situează proiectul acesteia. În planul gândirii și acțiunii militare (și nu numai militare), există patru niveluri distincte: *nivelul politic*; *nivelul strategic*; *nivelul operativ* (uneori acesta este inclus fie în nivelul strategic, fie în cel tactic, fie în ambele); *nivelul tactic*. Distincția între ele nu este doar metodologică, ci și conceptuală, acțională și responsabilă. Chiar dacă intervalul dintre ele se micșorează continuu, ba chiar unele din acțiuni se și suprapun, în sensul că, spre exemplu, unele acțiuni tactice pot avea valoare strategică, cele patru niveluri rămân distincte. Inclusiv atunci când sunt asimptotice. Vreau să spun că nu trebuie să le amestecăm, deși, adesea, suntem tentați să o facem. Atunci când nu s-a rezistat acestei tentații, efectele au fost, de cele mai multe ori, dezastruoase.

Nivelul politic este decizional. Acesta se definește pe expresia concentrată a interesului, dar nu poate fixa decât rațiunile mai mult sau mai puțin întemeiate ale acțiunii, scopurile, obiectivele, limitele angajării și resursele. *Nivelul strategic* pune în aplicare nivelul politic. El are două funcții distincte. Prima se referă la expertiza pe care trebuie s-o ofere nivelului politic (pentru ca scopurile și obiectivele politice ale acțiunii să nu fie fanteziste sau absurde, ci în limitele unor coordonate științifice, confirmate de experiență). De aceea, decidentul politic trebuie să aibă din timp la dispoziție rezultatele unei expertize efectuată de nivelul strategic. Politicul nu face ce vrea și cum vrea, decât atunci când nu ține seama de nimic, adică atunci când este exprimat și exercitat de o dictatură inconștientă și absurdă sau de un decident ireponsabil. Cea de-a doua funcție definește însăși esența strategiei, ca *știință, experiență și vocație (adică artă) de a pune în operă o decizie politică*. Este limpede că, totdeauna și peste tot, acolo unde nu există decizie politică (sau de factură politică), luată în situația unor voințe și inteligențe care se confruntă, nu există nici strategie. De aici nu rezultă că strategia este doar „sluga credincioasă” a politicii, fiind lipsită total de orice personalitate, de orice individualitate și de orice autonomie, ci doar rolul deosebit al strategiei în materializarea unei decizii politice. În calitate de *știință* (sau de teorie), strategia (știința strategică sau teoria strategiei) conține sisteme integrale deschise de legi, principii, norme și reguli de confruntare, fundamentate de-a lungul miilor

de ani de conflicte și războaie și actualizate mereu. În calitate de *practică strategică*, aceasta validează și actualizează sistemele de principii, le conferă realism și aplicabilitate. În calitate de *artă strategică*, ea aduce elemente de noutate atât în combinarea principiilor cu experiența, în îmbogățirea principiilor, cât și în soluționarea, prin mijloace inteligente, a problemelor care apar. Aproape toți comandanții militari din lume cunosc strategie și aplică, pe treapta lor de competență, elemente de strategie. Foarte puțin dintre aceștia au însă acces la ceea ce se numește *artă strategică*. Această componentă a strategiei – *arta strategică* – aparține conducătorilor foarte inteligenți, curajoși, nonconformiști, cu spirit creativ, care stăpânesc însă perfect teoria strategiei și au suficientă experiență pentru a nu confunda fantezia cu strategia. Strategia nu este descurcarea, intuiție de moment sau doar orientare la fața locului. Strategia înseamnă cunoaștere, experiență și foarte multă inteligență. Însuși Napoleon spunea că și cele mai inspirate hotărâri luate pe câmpul de luptă nu sunt, adesea, decât reamintiri. Arta strategică aparține comandanților de excepție, foarte bine pregătiți, și comandamentelor integrate, experimentate, rapide și foarte eficiente. Dar, fără acea scilpire care atinge genialitatea, nu există artă strategică, ci doar conformism, cuminenie și rigoare strategică.

Nivelul operativ nu se rezumă la acțiunile așanumitului eșalon operativ, ci se exprimă în acel sistem complex de acțiuni care asigură punerea forțelor și mijloacelor în postura de a acționa. Este, în opinia noastră, cel mai complex și cel mai sensibil nivel al artei militare. Proiecția forțelor, manevra de constituire a dispozitivelor, conexarea forțelor, mijloacelor și resurselor în același concept care să permită acțiunea completă și eficientă, activarea rețelei fac parte nemijlocită din nivelul operativ. Cu alte cuvinte, nivelul operativ pune în operă nivelul strategic, este, adică, activarea nivelului strategic, transpunerea lui în *nivel tactic*, adică în nivel al acțiunii directe din teatrul de operații.

Nivelurile explicate aici succint constituie un tot, un sistem dinamic complex, un proces extrem de dificil care, oricât de bine ar fi elaborat, nu exclude însă ab initio neprevăzutul, nu exclude complet haoticul, adică un subnivel perturbator de dezorganizare, datorită unor variații necontrolabile ale condițiilor inițiale. *Arta strategică* înseamnă tocmai abilitatea și capacitatea de a gestiona aceste variații și de a menține cursul și procesul acțiunii strategice (operației strategice) în limitele predictibilității și capacității de operare pe un orizont bazat pe efecte.

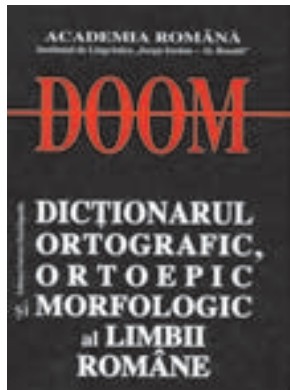
Toate acestea sunt absolut necesare în filozofia și fizionomia acțiunii militare – și nu numai militare –, în orice situație, indiferent de caracteristicile războiului sau procesului de gestionare a crizelor și conflictelor armate.

Unde este însă cultura strategică?

NUMELE ȘI DENUMIREA

Limba română este patria mea.

Nichita Stănescu

☞ Aurelia NĂSTASE

Cuvintele *nume* și *denumire*, ca și cuvintele *numire* și *denumire*, sunt sinonime, dar numai în anumite situații. Se poate ca ele să apară în același context: *numele instituției* sau *denumirea instituției*. Sunt însă contexte în care apare doar cuvântul *nume* sau numai cuvântul *numire*. Se spune *numele persoanei* și *numirea persoanei*, dar nu **denumirea persoanei*.

Cuvântul *nume* are înțelesuri numeroase. Cuvântul *denumire* are înțelesuri mai puține decât cuvântul *nume*. *Denumire*, care se referă doar la acțiunea de a *denumi* („a numi”, „a da nume”), are și un înțeles identic cu înțelesul principal al cuvântului *nume*: „cuvântul care numește” (așadar chiar „numele” „pus/dat/atribuit”).

Spre deosebire de *denumire*, *nume* înseamnă însă și „reputație”, „faimă”, „pretext”, „parte de vorbire” (în gramatică, *nume*,

nume de agent, nume predicativ). Se pare că *denumirea* nu este suficient de cuprinzătoare pentru a acoperi înțelesuri firești ale numelui, ca „prenume” / „nume de botez”, „nume de familie”, „calificativ”, „atribut”, „poreclă”, „titlu”, „rang”.

A *denumi* nu mai înseamnă și „a desemna”, întrucât acest înțeles este învechit (*Dicționarul explicativ al limbii române/DEX*, 1996, ediția a II-a, Univers Enciclopedic, București, p. 278). A *numi* însă înseamnă „a cita”, „a indica”, „a invoca”, „a desemna într-o funcție”, „a atribui un rang/un titlu”.

S-ar putea lua în considerație distincția *numirii*, ca „atribuire” sau „utilizare” a unui nume care desemnează ceva sau pe cineva cu un *nume* primordial, de *denumire*, ca „atribuire” a unui *nume* ce desemnează ceva sau pe cineva care este deja, măcar cât de cât, *numit*. Este de văzut dacă nu s-ar putea admite că, în timp ce orice *denumire* se poate schimba, există *nume* care nu se pot schimba sau sunt greu

de schimbat: *numele de familie*, dar și *de neam* (!), *porecla*, *renumele* și altele. Ar putea fi utilă distincția între *numele* firești, îndeobște acceptat, al unei comunități naționale sau al unei țări, și *denumirea* tehnică a unui stat constituit recent, a unui teritoriu abia delimitat.

Recent, în timpul lucrărilor intense ale reuniunii la nivel înalt a NATO de la București, oratori, traducători și reporteri au vorbit despre *numele* Macedoniei. Apoi, după ce dezbaterile s-au încheiat, s-a relatat la *Radio România Actualități* despre *denumirea* acestui stat, care și-a dobândit capacitatea de a deveni membru al ONU doar după ce a acceptat *denumirea* de „Fosta Republică Iugoslavă Macedonia”, întrucât nu i s-a recunoscut dreptul de a avea *numele* „Macedonia”, dar care, pentru a-și exercita și competența de a adera la Tratatul de la Washington, trebuie să fie *redenumit*. Așadar, din imposibilitatea de a se admite un *nume*, se recurge la o *denumire*.